

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer dr. E.E.W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 21 januari 2025

betreft Nadere vragen over het overleg met rectoren van de universiteiten over de wetenschappelijke integriteit en onafhankelijkheid

ons kenmerk 175408.02U

Geachte heer Bruins,

De leden van de vaste commissies voor Financiën en voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben kennisgenomen van de brief van 28 oktober 2024 met de antwoorden op de vragen over het overleg met de rectoren van de universiteiten over de wetenschappelijke integriteit en onafhankelijkheid.¹ De leden van de **BBB**-fractie en de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA**, **VVD** en **D66** gezamenlijk hebben naar aanleiding hiervan nadere vragen en opmerkingen. De leden van de **JA21**-fractie sluiten zich aan bij de vragen van de **BBB**-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

Naar aanleiding van uw beantwoording betreft de buitenlandse inmenging op Nederlandse universiteiten,² willen de leden van de BBB-fractie graag uw aandacht vragen voor ernstige, ongewenste buitenlandse activiteiten binnen het domein van uw verantwoordelijkheden. Dit wordt in sommige stukken ook wel Ongewenste Buitenlandse Inmenging (OBI) genoemd en kan gaan om extremisme en spionage, maar ook om andere vormen van ongewenste beïnvloeding, zoals ongewenste buitenlandse politieke propaganda, politieke netwerkvorming en het lobbyen ten nadele van Nederland. De leden van de BBB-fractie hebben daarover de volgende vragen:

1. Kunt u aangeven hoeveel hoogleraren, docenten, promovendi en studenten uit ondemocratische landen er jaarlijks op Nederlandse universiteiten en hogescholen zijn? Uit welke landen vooral? Welk beleid voert u om de risico's op ongewenste buitenlandse beïnvloeding die hieruit voortvloeien te beperken? Ziet u mogelijkheden om al dan niet in samenspraak met uw collega's en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten meer maatregelen te nemen om risico's hierin te verminderen?
2. De leden van de BBB-fractie lezen dat u werkt aan een wetsvoorstel voor de screening van buitenlandse studenten, promovendi, onderzoekers en wetenschappers.³ Loopt dit proces nog en zo ja, hoe ver staat het hiermee? Bent u bereid in het wetsvoorstel op te nemen dat studenten, promovendi, onderzoekers en wetenschappers uit bepaalde ondemocratische

¹ Kamerstukken I 2024/25, 31288, O.

² Idem. Zie: antwoorden 7, 8 en 9.

³ Zie: [Screening buitenlandse studenten en onderzoekers laat nog jaren op zich wachten - Advalvas](#).

datum 21 januari 2024

ons kenmerk 175408.02U

blad 2

landen voor bepaalde vakgebieden een screening moeten doorstaan, zoals nu voor vertrouwensfuncties in Nederland gebruikelijk is?

3. De leden van de BBB-fractie lezen in de brief van 11 maart 2024⁴ dat ongeveer 2000 van de 3800 buitenlandse promovendi die in Nederland zijn de Chinese nationaliteit hebben. Bent u het met deze leden eens dat dit buitenproportioneel veel is en gevaarlijk voor kennisverlies dan wel spionage? Kunt u aangeven hoeveel Nederlandse en Europese promovendi in China zijn? Is de wetenschappelijke samenwerking met China in disbalans en loopt Nederland daarbinnen niet veel te grote risico's op OBI?
4. Bent u bekend met pogingen van buitenlandse mogendheden of hun (inlichtingen)diensten om polarisatie op Nederlandse universiteiten en hogescholen aan te wakkeren? Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan Rusland, China en Iran. Bent u voorts bekend met het opzettelijk naar Nederland sturen van studenten, onderzoekers, wetenschappers of docenten met ondemocratisch of radicaal gedachtengoed met als doel misbruik en negatieve beïnvloeding van hun omgeving in Nederland? Heeft u hiertegen al beleid? Zo ja, wat is het beleid en ziet u mogelijkheden dit beleid te versterken?
5. Welk beleid voert u om te voorkomen dat extremistisch gedachtengoed door buitenlandse docenten op of buitenlandse contacten van Nederlandse universiteiten en hogescholen, bijvoorbeeld binnen de Sociale Wetenschappen wordt geïntroduceerd en verspreid door het voorschrijven van lesstof of opname van literatuur in bibliotheken? Wat betreft extremistische lesmethodes en -technieken? Ziet u mogelijkheden het beleid hiertegen te versterken?
6. Hebben, zo vragen de leden van de BBB-fractie, de Nederlandse veiligheidsdiensten een bestand met personen die eerder in andere landen op universiteiten of hogescholen actief zijn geweest met extremistische activiteiten, polarisatie of spionage, dus die zo mogelijk uit Nederland moeten worden geweerd? Kan een aantal van deze personen nu preventief door Nederland tot *persona non grata* worden verklaard? Zo niet, ziet u mogelijkheden een dergelijke aanpak te ontwikkelen? Misschien in Europeesverband of door Europol?
7. In de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 17 oktober 2024 over 'Stand van zaken aanpak ongewenste buitenlandse inmenging (OBI)',⁵ wordt op het terrein van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ingegaan op informeel onderwijs van kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar. Ziet u het nut ook informeel onderwijs aan en rond universiteiten en hogescholen aan dit OBI-programma toe te voegen?
8. Bent u bereid de Chinese programma's op de scholen die worden genoemd in het rapport *Chinese invloed op onderwijs in Nederland* van Instituut Clingendael te laten beëindigen?⁶ Of zijn die inmiddels al gestopt?
9. Bij recente gewelddadige protesten aan Nederlandse universiteiten en bij openbare orde incidenten leken in Nederland gevestigde buitenlandse studenten en buitenlandse medewerkers van Nederlandse universiteiten en hogescholen betrokken.⁷ Kunt u dit op verzoek van deze leden bevestigen? Kunt u een beeld schetsen hoe vaak dit en in welke vormen dit het geval is?

⁴ Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1108, pagina 5.

⁵ Zie: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-5ce2b5f2f2cc06afea09dff29d4dcba89a7f3517/pdf>.

⁶ Zie: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-69b4a4a2-8b2c-4a5a-b9aa-c991c14a911e/pdf>, pagina 23.

⁷ Zie: [Veel verdachten van Palestinarellen bij UvA zijn buitenlands, en ook niet altijd student | Binnenland | destentor.nl](https://www.destentor.nl/veel-verdachten-van-palestinarellen-bij-uv-a-zijn-buitenlands-en-ook-niet-altijd-student-binnenland).

datum 21 januari 2024

ons kenmerk 175408.02U

blad 3

10. Met welke ondemocratische landen heeft Nederland verdragen over wetenschappelijke samenwerking, uitwisselingen van wetenschappers en het in Nederland laten studeren van studenten en promovendi? Bent u bereid deze verdragen te evalueren om risico's op OBI voor de Nederlandse wetenschap en hoger onderwijs te verkleinen?
11. Vallen de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek onder dezelfde wet- en regelgeving en het beleid om OBI tegen te gaan? Neemt u hen daarin nu al steeds mee? Indien dit niet het geval is, wilt u op verzoek van deze leden toezeggen dit wel te gaan doen?
12. Graag vragen de leden van de BBB-fractie ook aandacht voor de Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), als belangrijke kennisorganisatie niet-oninteressant voor buitenlandse spionage. TNO bestaat uit Defensie-gerelateerde delen die moeten voldoen aan het strenge beveiligingsbeleid van het ministerie van defensie. Bent u bereid aan de overige TNO-delen op te leggen dat zij aan de even hoge beveiligingseisen moet gaan voldoen?
13. Wetenschappelijke organisaties en wetenschappelijke kennis lijken niet (expliciet) te worden meegenomen als deel van het stelsel voor de bescherming van de Nederlandse vitale infrastructuur. Het (door buitenlandse organisaties) bemachtigen van cruciale kennis en verlies van onze voorsprong lijkt niet te zijn opgenomen als risico bij de bepaling van vitale sectoren, locaties en zogenaamde vertrouwensfuncties, aldus de leden van de BBB-fractie. Bent u het met deze leden eens dat dit een onwenselijke lacune is? Zo ja, bent u bereid toe te zeggen hier beleid op te gaan voeren en dit gat te dichten? Bent u voornemens dit op te nemen in de wet op de kennisveiligheid die wordt voorbereid?
14. Bent u bekend met gevallen van ongewenste buitenlandse invloeden bij Nederlandse culturele instellingen die vallen onder uw verantwoordelijkheid? Deze leden denken hierbij met name aan de media. Kunt u verhelderen welk beleid u hier voert en ziet u mogelijkheden dit beleid te versterken?
15. Deze leden lezen in de brief van 11 maart 2024 dat op Europees- en Internationaal niveau wordt samengewerkt in het bevorderen van kennisveiligheid in het hoger onderwijs.⁸ Ziet u mogelijkheden om met de minister van Buitenlandse Zaken meer te gaan samenwerken tegen extremisme en andere vormen van OBI op universiteiten en hogescholen?

Vragen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, VVD en D66 gezamenlijk

U stelt dat verbondenheid aan commerciële advieskantoren geen invloed heeft op de onafhankelijkheid van hoogleraren. Die stelling delen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, VVD en D66** gezamenlijk niet per se. Een tweede dienstverband of verbintenis waarbij commerciële belangen een (hoofd)rol spelen, kan direct raken aan de academische onafhankelijkheid. Hoewel dergelijke verbintenissen op zichzelf niet per definitie problematisch zijn, achten de aan het woord zijnde leden het wenselijk dat een aanzienlijk deel van de hoogleraren op een faculteit géén banden heeft met commerciële partijen. Deelt u de opvatting dat het voor de academische onafhankelijkheid gunstig is als een deel van de hoogleraren niet tevens verbonden is aan commerciële advieskantoren?

Daarnaast schrijft u dat de verantwoordelijkheid voor academische onafhankelijkheid bij de universiteiten ligt. De leden van voornoemde fracties hebben enig begrip voor deze opstelling, gezien artikel 23 van de Grondwet en de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW). Echter, in dit geval is geen sprake van aantasting van academische vrijheid door de minister, maar

⁸ Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1108, pagina 5.

datum 21 januari 2024

ons kenmerk 175408.02U

blad 4

juist van het nemen van stelselverantwoordelijkheid om academische onafhankelijkheid te waarborgen. Dit begint met een helder beeld van de situatie: hoeveel hoogleraren hebben een commerciële nevenfunctie die hun onafhankelijkheid kan beïnvloeden?

U stelt niet te weten hoeveel hoogleraren fiscaliteit verbonden zijn aan commerciële advieskantoren. Dat deze gegevens voor andere vakgebieden ook niet beschikbaar zijn, zoals u aangeeft, achten deze leden hier niet relevant, omdat de discussie zich in het bijzonder op het terrein van fiscaliteit toespitst. De aan het woord zijnde leden zijn ervan overtuigd dat de gevraagde informatie wel dege-lijk te achterhalen is. Daarom verzoeken deze leden de regering opnieuw om inzichtelijk te maken hoeveel hoogleraren wel en niet verbonden zijn aan commerciële advieskantoren.

De leden van de vaste commissies voor Financiën en voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk **binnen vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Van Ballekom

Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rietkerk